

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Tractatus sacerdotalis d' sacrame[n]tis: deq[ue] diuinis
officiis: et eoru[m] administrat[i]o[n]ibus**

Nicolaus <de Plove>

Argentine, 1512

VD16 N 1517

De cautelis s[er]uandis ex p[ar]te sacerdotis ho[c] sac[rament]im
conferentis v[e]l conficientis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30634

De sacramentò

in culpa. Vñ et sacerdos sit circa hoc caut⁹ q̄ si viderit infirmū talē ad vomitū p̄nū siue p̄mptū: t̄m oñdat sibi corp⁹ xp̄i / z suadeat sibi pie credēdū z sentiēdū de ipso: et sufficit sibi p̄ cōione sacrāli. q̄a nihilomin⁹ cōicat ip̄e sp̄ūaliter et nō sacrālit: si est sine pctō mortali.

De cautelis seruādis ex pte sac̄erdot̄ hoc sac̄m conferētis vel cōficiētis.

Rimo sa

Pardos caueat ne cōmunicet alienū parochianū absq; licētia sui plebani. qz graui⁹ peccaret m̄tendo falcē in messem alienā. Religiosus t̄m hoc faciēs est excōicat⁹ de facto: z per solū papā est absoluend⁹. vt d̄r in ca. Religiosi. de p̄uilegijs. i. clemē. Et nota q̄ pleban⁹ cōicans alienū parochianū nō incurrit hanc penā excōicatiōis. vt d̄r Jobā. andree in glo. dicti. c. Et Stephan⁹ polon⁹ hoc idem sentit. Si t̄m religiosus p̄fectus ecclesie parrochi ali hoc faceret: dubitat ibidē Johannes andree an incideret illā penā. videt̄ t̄m dicere q̄ sic. in ca. i. de deci. in p̄ma glo. in clemē. z in ca. i. de rebz ecclie nō alienādis. i. glo. v. in fi. penā cōsilem nō extrēdit ad religiosū q̄ p̄est ecclie seculari. vt clericus secularis. Secda cautela. caueat sacerdos ne pctōrē occultū ab hoc sac̄o publice petentem cōmunionē abijciat vel phibeat si cut quidā indiscreti fecisse inuēti

sunt. Vñ dicit Aug⁹ Non phibeat dispēsator. i. sacerdos pingues terre. i. pctōres mēsam dñi māduicare: sed exactorē moncat timere. de se. di. ij. nō phibeat. Pro quo sciendū q̄ fm Thom. in. iij. sc̄n. di. ix. q. v. Si pctm̄ ē occultū per cōfessorē solū scitū z ille i occulto petit d̄z ei denegare: z monere eū in occulto se petat in publico. Si aut̄ nihilomin⁹ petit i manifesto: d̄z ei dare exemplo christi q̄ Jude traditori dedit corpus suū. i. q. i. Christ⁹. d̄ se. di. ij. Sicut iudas Si nō pctm̄ est manifestū: tunc siue in occulto siue i manifesto petat: debet ei denegari. Quare aut̄ pctōri in occulto nō est denegāda eucharistia. Guido de bas. in rosario decretorū in dicto. c. Nō phibeat dicit. q̄ h̄ est iō: ne p̄dat pctōrē suspectū esse de crimie. qd̄ faceret si eū phiberet. Sed diceret: videt̄ in h̄ sacerdos esse re⁹ dānatiōnis sic cōicantis: q̄a dat medicinā p̄ quā morit̄ egrot⁹: z dat gladiū furioso q̄ se trāsuerberat. imo videt̄ talis sacerdos p̄icere lutum pessimū cōscie imūde illi⁹ pctōr̄z corp⁹ xp̄i. Rñdeo q̄ hec oia non debent aliquē mouere in cōtrariū qz nihil cōcludunt. Iste aut̄ sacerdos nō dat medicinā mortiferam illi pctōri: sed ille pctōr solus rapit violentē a quo non pōt phiberi de iure p̄ sacerdotē. Nec dat ei gladiū sacerdos. sed ip̄e solus violentē rapit: cui sacerdos resistere nō pōt: ex q̄ sibi ius phibuit. Nec p̄ij

omnium eucharistie

est corpus chri in hoc casu in lutu: aut est maximu peccatu z malus. il/ s; ille peccator hoc facit. Sacerdos at/ iustus hoc facit z cu dolore mari/ mo: q; monet eu in secreto deus; ti/ mere: qd cu fecerit no h; amplius/ qd faciat. Sic de bro Gregorio le/ q; cu fratri petenti peccatori occulto/ eucharistiam dedit/ publice dixit. Judicet de' me me z te. Eligat g/ peccator occultus fm psilii Guido/ nis supdicti: vt pot' sepdat suspe/ ctu de peccato: abstinendo a coione q; in peccato sumat indigne. Tertia/ cautela est ne sacerdos det alicui/ hostia non consecrata loco consecrate. q; fm Thom. in sacro veritat' no/ dz ee fictio aliq. Et hoc io/ q; ma/ ducas hostia adorat ea: z sic com/ mitteret idolatria: qd crime in sa/ cerdotu rectoru q; daret actus z cam idolatradi. fm Thom. in suo/ qd libet. lib. vi. q. vi. Nec etiam so/ lus sumat i missa: pp' qd cu q; pec/ catu sibi occurrens: hostia non co/ secrata. Sic de qdam intellexi/ q; sentiens se grauib; peccatis fornicati/ onu irretitu: p'sertim cu nocte illa/ habuisset concubina timens offen/ dere diuina maiestate: in missa eo/ de die p ipm celebrata: ad qua no/ confessus pudore socioz alioz: ne/ de eo illud sciret: confusus acces/ sit: z hostiam non consecratam ele/ uauit pplo aadorandam/ qua sol' postea sumpsit: qd se sepissime fa/ cere asseruit coram concubina p/ dicta cum p eam ipa reteta irreue/ rentior: sicuti ad qd ita indignus/ accederet: fuisse reprehensus. Hoc

lo quo qd in peccato mortali comu/ nicat. Sic dicit decretalis de cele/ bratione missar. De homie: vbi dz/ q; talis illudit deo z pplo: q; facit/ pplm idolatrare. Faciat aut talis/ sacerdos iuxta psilii iur'. l. di. De/ his in fine vltime glose. vbi dz. q; talis dūmo sit cōtritus quibus non/ cōfessus: necessitate vrgēte pot licite celebrare: z in tali casu non fini/ gat se celebrare: sed veracit' in no/ mine dñi secret' z hoc ē dignū.

Quarta cautela/ caucat sacer/ dos ne det corpus chri histrioni/ bus z alijs q; homines puocat ad/ luxuriam vel lasciuia z dissolutio/ ne/ q; hoc nec diuie maiestati nec euagelice discipline competit. s; co/ secula. dist. ij. p dilectione. Et h in/ tellige de istis histrionib; q; vtunt/ verbis impudicis/ vel factis illici/ tis/ vel adhibent ludu negocijs: si/ cut illi q; induunt laruas: z fingunt/ se ceruos vel equos induentes sac/ cos: z qui hoc faciunt temporib; indebitis: sic dieb; festiuis distra/ hentes pplm a deuotione. Alias aut illis pot dari comunio q; licite/ z ornate interdum coram homini/ bus faciunt iocosam collationem/ verbis honestis z no scandalosis. Nam ioculatores audire causa re/ creationis: non est peccatum mor/ tale. lxxvi. distin. donare. in pma/ glosa. Nam z talib; potest dari ali/ quid p mercede. fm Tho. ij. ij. q. lxxvij ar. ij. Sicut amentib; z fatu/ is naturaliter non debet dari. Si

E

De sacramento

sūt oino nō sūt debiles in mēte: s; aliq̄ mō sūt dociles: z hāt reuerētiā ad sac̄m: nō debz eis dnegari. Silt̄ puer? qui n̄ habēt discretio nem nō debet hoc sac̄m porrigi. Quinta cautela. caueat sacerdos ne habeat euaporatam: aut corru tam hostiā. Un̄ notāt doct. q; vl tra vnā septimanā seu hebdoma dā sacerdos nō dz fuare hostiam: ne putrescat: vt habet de sen. eccō. vt pmittim⁹. sup glo. p̄ma. Silt̄ ne sit vinū acetosū: q; i talib; nihil cōficeret. Si t̄ hostia nōdū tota liter esset euaporata: s; tēderet ad corruptionē si vniūm etiā inciperet acetescere: potest qdē cōfici: s; peccat oficiēs mortāl̄: ppter irreuerētiā sac̄i. Silt̄ ne cōficiat in vino agresti s; nōdū maturo. q; nōdū est vinū. sed in via gnatiōis. In musto t̄ oficiē bñ: q; h; ple nam rōnez vini: t̄ nō est oficiēdū de multū recenti musto ppter ipu ritatē ipsi⁹. fm̄ Tho. i. iij. di. ij. q. ij. ar. j. ij. z. ij. Et deat etiam sacer dos q; apponat t̄m de aq; q; tota liter p̄t cōverti i vinū. Sexta cau rela caueat sacerdos ne cū ē debilis ita q; nō p̄t cōficere: missā au deat celebrare: sicut cōtingit patien tibus tertianā febrē z q̄rtanā: vl̄ q̄s interdū dimisit febris q; vt sepius deficiūt i celebrādo: ita q; vit ab altari domū lāguētes depozant. Verūtamen licet sic debil̄ nō pōt celebrare. pōt t̄m sc̄ipm cōicare si n̄ habet aliū sacerdotē q; ipm cōica ret. sed tūc debz habere stolā. xxij dist. Ecclesiastica. i glo. p̄ma. In hoc tamē casu si sacerdos icipiēs missā debilitat̄ int̄m qd̄ nō possit eā pficere si est an̄ cōsecrationem. corpis ch̄i: vl̄ an̄ cōsecratōnē san guis: vl̄ etiā sāguine cōsecrat⁹ dz reliq; pars missē suppleri p̄ alium. vt ptz. vij. q. j. nihil. Et hoc idē te net Tho. in. ij. pre. q. xciij. Si aut̄ sacerdos post cōsecratōnē corpis ch̄i an̄ t̄m ofsecratōnē sāguinis percipiet vinū aut aquā deesse i ca lice: tūc debet statim apponere z cōsecrare. Si v̄o post oia cōsecratō nis v̄ba percipit q; aq; desit: d̄t et ni hilomin⁹ pcedere. quia appositio aq; nō ē de necessitate sac̄i. Nullo aut̄ mō aq; debet vino iā cōsecrato misceri. Si aut̄ post ipsā cōsecra tionem sanguis percipit qd̄ vinum non fuit appositum i calice: sed so lum aqua si hoc percipit ante sum ptiōnē corpis ch̄isti: debz deposti ta aqua (si ibi fuerit) aquam cum vino sumere. z resumere a verbis consecrationis sanguinis. Si ve ro hoc percipit post sumptionem corporis ch̄i: debet apponere ali am hostiam cum sanguine conse crandam. et in fine sumere hostiā iterū consecratam z sāguinē. non obstante si p̄us etiam sūpsit aquā q; erat in calice q; p̄ceptū de p̄fecti one sac̄i: maioris ē ponderis q; p̄ ceptū q; h̄ sac̄m a ieiunio sumat. fm̄ Tho. Alijs t̄m videt̄ q; solum dz appōere vinū i calicē z aquam sine noua hostia. z repetere verba consecrationis calicis t̄m. ab illa

penitentie

loco. **S**ilī mō. **E**t si timet plonga/ radat z comburat: z cinis i sacra/ tionē misse sufficit dicere vba cēn/ tialia psecrationis calicis. **N**ec ē nece/ repetere oī ones seqntes. **E**t h̄ to/ tū intelligūt ipi/ si gustant tūz n̄/ trasglutuit. **Q**uid aut faciat si ha/ bea aqua in ore/ z vere sentit q̄ ē/ aq̄ tū: d̄t Inno. q̄ nō d̄z eā emit/ tere: q̄z p̄f̄ corp̄ ch̄i: q̄d̄ ē in ea ca/ uendū ē ne vilis tractet. **E**t q̄ ē ti/ mendū ne generet scandalū his q̄/ viderēt. **D**ic̄ etiā ip̄e Inno. **S**i eaz/ trasglutit nō ē ieiun̄: nec d̄z post/ ea cōficere. v̄j. q̄. j. nihil. **H**ostien. **H**o d̄t q̄ d̄z eā fuare z ponere i sa/ crario: z fm̄ h̄ d̄z se fingere eā tras/ glutire: z h̄ iō/ q̄z als tanq̄z nō iei/ nus non d̄z p̄ficere. **E**go tū teneo/ **T**ho. q̄ post cōsecrationē isti aq̄/ possz in h̄ casu p̄secrari corp̄ ch̄i/ z sumi: ne sacrificiū maneat imp̄/ fectū: q̄d̄ ē graū p̄ctm̄. **I**tē si p̄ci/ pit hostiā corruptā post sumptio/ nē: d̄z aliā accipe z itez p̄secrare z/ sumere fm̄ **T**ho. in. iij. pte. q. lxxx/ iij. ar. vltim̄. **S**ilī si recordaret se/ omisisse aliq̄ vba q̄ sunt de necessi/ tate forme: resumat formas itez p/ ordinē. **S**i aut cēnt vba nō de ne/ cessitate forme p̄cedat: ne turbet or/ dinē officij diui. fm̄ **T**ho. in. iij. p/ te. q. lxxxiiij. ar. vl. **S**eptia cau/ tela: caueat sacerdos ne aliquid d̄/ corpe ch̄i vel sanguine in terram/ vel in vestē ornatus sui cadere: vl/ stillare p̄mittat: q̄z graū p̄nure/ tur. **N**am si ceciderit aliq̄d sup ta/ bulā lignēā ligua lambat: z tabu/ la radat. **S**i aut nō ē tabula loc̄/ radat z comburat: z cinis i sacra/ rio recōdat: z sacerdos q̄draginta/ dieb̄ peniteat. **S**i v̄o sup lapidē/ altaris ceciderit: sorbeat sacerdos/ stillā: z trib̄ dieb̄ peniteat. **S**i v̄o/ sup lintheū altaris vel sup casulā/ sacerdot̄ ceciderit/ si puenerit stil/ la ad aliud lintheū q̄ttuor diebus/ peniteat. **S**i v̄o puenerit ad terti/ um/ nouē dieb̄ peniteat. **S**i vsqz/ ad q̄rtū. xx. dieb̄ peniteat: z lauet/ lintheamina trib̄ vicibus/ que stil/ la tetigerit supposito calicez aque/ ablutionis iuxta altare condat. d̄/ p̄se. di. ij. **S**i p̄ negligentia. **P**ossz/ etiam sumi a sacerdote nisi timere/ tur abominatio. **C**autius tamē ē/ illam p̄tem lintheaminis vel cor/ poralis excidere z cōburere: cine/ rem autem ponere in sacrario: fm̄/ **T**homas in. iij. distinctione. xiiij. ar. vl. **H**abent bec oīa. de p̄secra/ dis. ij. **S**i negligentia. **O**ctaua/ cautela: caueat sacerdos: ne aliq̄d/ cadat in calicē: z maxime i c̄stare: vt est vermis: aranea: musca: fun̄/ passer̄: puluis: z silia. **Q**d̄ si ante/ cōsecrationē calic̄ cōtingit: calix/ debz ablu: z de nouo vinū infūdi/ cū aq̄. **S**i v̄o post cōsecrationē d̄z/ caute capiz diligēt lauari: z com/ buri: z ablutio in sacrario mitti: **E**t si venenum ibi esse dep̄chen/ derit nullo modo sumere debet: nec alteri dare: ne calix vite in mor/ tem vertatur: sed debet diligenter/ seruari in vasculo. **E**t ne sacramē/ tum maneat imperfectū: debet in/

De sacramento

de deponit: et sacerdos de novo inci-
pere consecrationem calicis ut sacramen-
tum perficiat. Nihil enim abominabile debet
sumi occasione huius sacri-
ficii finalis. c. si per negligentiam. d. con-
se. dist. ij. hec Hugo. Non oportet cauere
ne corpus Christi ponatur incaute: ita
quod a muribus comedatur. Quia de his
quadragesima diebus debet penitere. d. con-
se. dist. ij. q. non bene. Sed dicitur tamen ibi
mus non comedit corpus Christi: quare
sacerdos sic tunc puniatur? Rursus deo:
sed multi doctores non concedant illi rodi
corpus Christi: sed solum speciem sa-
cramenti: eo quod ut dicunt quod cito su-
mitur a mure vel ab alio animali de-
sinit esse sacramentum non est tamen conueni-
ens si dicatur quod mus sumat corpus
Christi: cum sceleratissimi homines illud
sumant: secundum Glo. de conse. dist. ij. Qui
non bene. Potest tamen dici quod si homo malus
sumat sacramentum istud sacramen-
tum naturaliter et non spiritualiter: mus tamen vel bru-
tum animal nec spiritualiter nec sacramen-
taliter recipit: quia non vult eo ut sacro:
eo quod non credit ibi esse deum et homines
sed sumit per modum alterius cuiuscumque
cibi: et ita sumit bene accidentia et spe-
cies sacramentales: sed non sacramentum.
imo dicunt doctores. ut no. in glo. di-
cti. c. Non isti. de conse. dist. ij. q. etiam
in bono homine quod diu sentiuntur species:
tandem est ibi corpus Christi: et quod cito
deglutitur statim desinit esse sacramentum et
corpus Christi desinit esse in sumente.
Ita sentit Hugo cardinalis. Sed
Hugo de sacro Eucharistie. et recitat Ar-
chiepiscopi. in. c. predicto. Non isti. dicit quod quod
diu ibi manent species sub illis est

Christus integer. unde si intrant stomachum/
Christum sub illis manet quod diu sunt ibi:
sic sub ipsa specie est in pice. Et
verum est secundum Petrum de thara. quod non
vadit in corpus nisi ut illud nutri-
at sic ceteri cibi: intrat tamen et est ibi
sub specie sacramentali quod diu illa
durat secundum Petrum. et hoc etiam te-
nent theologici. Dicit etiam glo. de con-
se. dist. ij. Tunc super verbo commisceri/
quod species ille nec cibis alijs commisce-
tur: nec in stomachum descendit: et
per se neque per secessum emittuntur.
Et si aliquid ex ipsis reficiatur: non tamen
incorporantur: nec in stomachum de-
scendit: nec per secessum emittuntur.
Interdum tamen etiam homo odore re-
creat: quod tamen nec per secessum nec in sto-
machum dirigitur. Tunc Bartholomeus
bruxiensis ibidem dicit: quod bene dici
potest quod in stomachum descendent: nam
alias quomodo euomerent? Quod dicit
Aug. Non iste est panis qui transit in
ventrem. exponit Archiepiscopus. in. c. si quis
per ebrietatem. de conse. dist. ij. quod hoc pro-
tanto dicitur quod non est iste panis qui va-
dit in corpus sic cibum naturalis sic
quod nutrit: sed est ibi sub specie sa-
cramentali. Et per tunc puniatur sacer-
dos. quia permisit irreuerentiam a muri-
bus tractari sacramentum tam ve-
nerabile.

De sacramento penitentie.

Penitentia

penitentiam agite / appropinquabit enim regnum celorum
Matth. iij. et. iij. et de pe. di.